

FACULTAT DE LLETRES

**MÀSTER EN ENSENYAMENT D'ESPANYOL I CATALÀ COM A
SEGONES LENGÜES**

TREBALL DE FI DE MÀSTER

Curs 2021-2022

Els dialectes valencians com a variant vehicular en
l'ensenyament del català com a segona llengua

Ana Jovaní Enero

Tutora: Blanca Palmada Félez

RESUM

Aquest treball pretén, primerament, oferir una breu panoràmica sobre la situació actual de les varietats dialectals del català i les relacions de prestigi que s'hi associen. També es vol analitzar com es construeix un estat d'inseguretat lingüística, experimentat per molts professors de català, derivat de la coexistència poc equilibrada de les diferents varietats. A continuació, es vol estudiar quins serien els avantatges i inconvenients que tindria la incorporació dels parlars valencians com a variant vehicular a les aules de català com a segona llengua (L2). A més, mitjançant una enquesta a professors de català com a L2, parlants de diferents orígens, es vol estudiar quina és la varietat que trien a l'hora d'ensenyar i impartir les seues classes. Amb quin català hem d'ensenyar a les aules de L2? Ens hem d'acollir estrictament a la varietat estàndard oriental si no en som parlants genuïns? Aquest treball de final de màster vol oferir una alternativa sòlida per a tots aquells professors i professores que es troben en aquesta situació de dubte envers una prescripció dialectal que no els és natural.

Paraules clau: català, valencià, llengua vehicular, segones llengües, ensenyament de llengües estrangeres, varietats dialectals, llengua estàndard.

ABSTRACT

This paper aims, first of all, to offer a brief overview of the current situation of the dialectal varieties of Catalan and the prestige relationships associated to them. It also aims to analyse how a state of linguistic insecurity, experienced by many teachers of Catalan, is created as a result of the unbalanced coexistence of the different varieties. Furthermore, the aim of this paper is to study which would be the advantages and disadvantages of incorporating Valencian

dialects as the vehicular language in Catalan as a second language (L2) classrooms. In addition, by means of a survey to teachers of Catalan as an L2, speakers of different origins, the purpose is to study which is the variety they choose when teaching and giving their classes. Which Catalan should we teach in L2 classrooms? Do we have to adhere strictly to the Eastern standard variety if we are not genuine speakers? This master's thesis aims to offer a solid alternative for all those teachers who find themselves in this situation of doubt against a dialectal prescription that does not come naturally to them.

Keywords: Catalan, Valencian, vehicular language, second languages, foreign language teaching, dialect variety, standard language.

ÍNDIX

1.- Introducció.....	4
2.- Metodologia i objectius	5
3.- Marc general: les relacions de prestigi en els dialectes catalans	6
4. Els dialectes valencians com a variant vehicular en l'ensenyament del català com a L2	8
4.1.-Anàlisi de la situació.....	8
4.1.1.- Avantatges i inconvenients de l'ensenyament en valencià	8
4.1.2.- Visió dels professionals del català com a L2 arreu del món	10
4.1.2.1.- Resultats de l'enquesta	10
4.2.1.2.- Lectura dels resultats	25
4.2.- Proposta d'aplicació.....	27
4.2.1.- Casos i percentatges d'incorporació del valencià a les aules de català (L2)	27
5.- Conclusions	31
6.- Bibliografia.....	33
6.1.- Fonts consultades	33
6.2.- Fonts citades.....	34

1.- Introducció

Aquest treball de final de màster neix a partir d'unes qüestions ben definides: quina varietat hauria de ser la vehicular a les aules de català com a L2? Molts docents es troben davant d'aquest dubte perquè es veuen forçats a fer les classes en una varietat que no els és genuïna. Llavors, hi hauria alguna alternativa per a aquells docents que no s'hi senten còmodes? Aquest TFM pretén proposar un projecte d'aplicació dels parlars valencians per a tots aquells parlants que ho necessiten en un futur (apartat 4.2. de l'índex). Com és evident, és només una proposta i s'hauria de dur a la pràctica per tal de comprovar si és aplicable a la realitat sociolingüística actual dels Països Catalans i les necessitats dels estudiants.

El marc teòric tractarà d'explicar com es construeix un estat d'inseguretat lingüística al voltant dels parlants no-centrals de català i la repercussió que aquesta situació té a aules de L2 (punt 3 de l'índex). A més, per tal de conèixer de primera mà quina és la sensació dels docents al respecte s'ha elaborat una enquesta per a professionals d'aquest àmbit arreu de tot el món (apartat 4.1.2.). Els resultats serviran per a avaluar la situació actual i analitzar les opinions i propostes dels participants.

2.- Metodologia i objectius

Per tal d'oferir una visió panoràmica real de la situació actual a les aules de català com a L2, s'elaborarà una enquesta amb la finalitat de recollir dades actualitzades sobre el tractament de les varietats dialectals per part d'alguns professionals de l'ensenyament de llengües. L'enquesta constarà de dues parts: la primera, se centrarà en la recollida de dades de caràcter una mica més general (d'on provenen les persones enquestades, quina varietat dialectal parlen, on ensenyen català, etc.); la segona, aprofundirà més en tots aquells aspectes gramaticals susceptibles de canvi a l'hora de fer classe (lèxic, morfologia verbal, etc.). Amb els resultats d'aquest qüestionari es podrà oferir una visió real del punt en què es troben els dialectes com a llengua vehicular en les aules de català com a segona llengua. A partir d'aquestes dades es redactaran les conclusions del treball i les propostes d'aplicació a l'aula.

A partir de l'anàlisi d'aquesta realitat sociolingüística als Països Catalans, s'elaborarà un gràfic amb una proposta d'aplicació a l'aula. Concretament, es presentaran quatre casos prototípics d'alumnes i els graus d'incorporació dels parlars valencians segons cada context, amb els seus percentatges corresponents i la descripció de cada cas en concret.

També s'analitzaran tot un seguit d'avantatges i inconvenients que poden derivar de l'ensenyament en valencià a les aules de L2. S'explicaran quins són els beneficis que en poden resultar i, també, quins són els punts més febles d'aquesta proposta didàctica.

3.- Marc general: les relacions de prestigi en els dialectes catalans

La qüestió dialectal sempre ha estat un assumpte polèmic arreu dels territoris de parla catalana. En aquest apartat es tractarà d'analitzar les relacions de prestigi associades a cada parlant segons el seu dialecte (en aquest cas, parlarem majoritàriament dels professionals de la llengua catalana) i com aquest fet deriva en un estat d'inseguretat lingüística permanent.

Com explica Gabriel Bibiloni, la creació d'un estàndard català «[...] és un fenomen propi de societats actuals i lligat al procés de modernització d'aquestes societats [...]» (1997, p. 33). Tot i això, el procés d'estandardització de la llengua catalana comporta inevitablement una situació de substitució (una varietat dialectal concreta per l'estàndard) i relacions de subordinació (els dialectes no estandarditzats seran aquelles varietats subordinades a l'estàndard). El lingüista Xavier Rull ens parla de l'adaptació dels dialectes a la llengua catalana estàndard i de les preocupacions lingüístiques dels seus parlants. Com bé apunta Rull, els catalanoparlants procedents de la zona central de parla oriental no es plantegen la qüestió dialectal de la mateixa manera que els catalanoparlants procedents d'altres zones:

A una persona de Mataró, Igualada, Granollers, Sabadell, Vic, Manresa, Barcelona, Blanes o Vilanova i la Geltrú, la pregunta amb què es titula aquest article (*Què podem salvar dels dialectes?*) potser no li fa fred ni calor, perquè és una qüestió que cau lluny de les seves preocupacions lingüístiques. Tanmateix, per a una persona de Tortosa, Maó, Palma, Alcoi, Elx, Fraga, Tàrraga, Perpinyà o Benavarri, i fins i tot de Berga, Reus, Puigcerdà o Figueres, la pregunta és pertinent. (Rull, 2006: 1)

En aquest fragment del seu article *Què podem salvar dels dialectes?*, Rull ens presenta clarament quins són els territoris de parla catalana que sofriran els efectes menys afavoridors de la creació i la implementació d'un estàndard català. Les peculiaritats de totes aquelles varietats no incloses en la normativa estàndard passaran, inevitablement, a ésser considerades

inferiors i de menys prestigi. Tot i que molts dels seus trets lingüístics més distintius han estat contemplats en aquesta varietat, els parlants s'hi senten exclosos atès que el tractament que rep l'estàndard no és el mateix que reben tota la resta de dialectes. La qüestió normativa no hauria de ser un problema per a cap parlant, siga quina siga la seua varietat, perquè la majoria d'opcions dialectals estan considerades en l'estàndard. Per què, doncs, la tria d'opcions dialectals genera sempre un estat d'inseguretat lingüística en totes aquelles persones que volen utilitzar-les? En l'article esmentat anteriorment, Rull dona algunes possibles respostes a aquesta pregunta. En primer lloc, una de les claus d'aquest rebuig (extern) cap a les formes dialectals seria el desconeixement de les mateixes i la predisposició automàtica per l'ús de les formes en català central. D'altra banda, el rebuig (intern) i el sentiment d'inseguretat lingüística dels parlants no-centrals pot haver estat provocat per la falta de referents en l'àmbit públic i els mitjans de comunicació. Tot aquest conjunt de factors provoca la identificació errònia de les formes dialectals com a incorrectes, tant en els seus parlants com en els parlants d'altres territoris de parla central i crea, necessàriament, un sentiment de dubte i desconfiança envers la llengua utilitzada.

[...] creiem que no es pot abordar aquest tema tenint sols en compte factors gramaticals, sinó que també cal tenir en compte factors socials, geogràfic i històrics. En efecte, cal tenir present que -com en tota llengua i tota societat- hi ha un centre, Barcelona [...] que irradia el seu model [...]. El preu a pagar per l'estandardització és que la capital imposa el seu model, ja que té una gran capacitat per a divulgar les seves solucions lingüístiques, sigui perquè té el poder i, per tant, els centres difusors (televisió, editorials, etc.) (Rull, 2006: 3)

Pel que fa a l'àmbit de l'ensenyament del català com a L2, els llibres de text que més es comercialitzen ofereixen propostes didàctiques en català central. Per exemple, el llibre *Veus. Curs de català* o *l'A punt. Curs de català*, tots dos editats i creats per editorials i professionals catalans. És cert que quasi tots contenen algun annex o suplement on

s'exposen festivitats i costums d'arreu de tots els Països Catalans, però no s'expliquen els trets gramaticals diferenciadors de cada variant i, per descomptat, no proposen cap altre parlar com a vehicular. Les opcions, per tant, per a tots aquells professors que trien fer les seues classes en la seua varietat són ben limitades ja que no compten amb un suport escrit que els acompanye.

4. Els dialectes valencians com a variant vehicular en l'ensenyament del català com a L2

4.1.-Anàlisi de la situació

4.1.1.- Avantatges i inconvenients de l'ensenyament en valencià

Aquesta proposta didàctica en valencià pot tenir molts avantatges però també certs inconvenients. A continuació s'expliquen tot un seguit de factors que poden beneficiar, en major o menor mesura, tant al docent com a l'alumnat. A més, també s'exposen quins impediments podrien sorgir-ne.

Avantatges

- I. Disminució d'errades ortogràfiques derivades de la no correspondència fonètica i ortogràfica:

L'aprenentatge de l'escriptura en català mitjançant els dialectes valencians pot resultar molt més senzill si tenim en compte que «[...] com a norma general, el valencià manté una correspondència entre les vocals àtones i les grafies que les representen [...].» (AVL).

Per exemple, en els casos en què els parlars orientals es produeix un fenomen de reducció

vocàlica (/ˈne.ɣrə/ o /ˈka.zəs/), als parlars valencians es manté una correspondència entre la fonètica dels mots i la forma gràfica (/ˈne.ɣre/ o /ˈka.zes/).

Pel que fa als verbs, trobem un cas equivalent a l'anterior en les formes de la primera persona del present d'indicatiu que segueixen el paradigma /ˈkan.tu/ (oriental) - /ˈkan.to/ (occidental).

Finalment, en qüestions sintàctiques com la relativa a l'ús del *per* i *per a*, que sovint són problemàtiques i font d'incorreccions, l'ús que en fan els dialectes occidentals concorda més amb la forma gramaticalment correcta.

- II. El docent és consistent en la seua variant. Si fingeix és possible que hi haja inconsistències lingüístiques en el seu discurs. Aquesta circumstància aporta encara el benefici afegit que el fet d'emprar una variant com la valenciana implica alhora l'aparició espontània de modismes, frases fetes i altres casos de llengua en ús que poden enriquir encara més l'experiència de l'alumnat.
- III. Diversitat lingüística: el valor de la cosa local té un atractiu global.
- IV. Permet el contacte amb altres varietats: l'alumnat sabrà identificar més d'una variant, estaran més acostumats a sentir altres dialectes, i per tant, normalitzaran les diferències formals entre uns i altres.
- V. Més implicació del docent perquè crea els seus propis materials: la majoria dels llibres de text de català com a L2 estan redactats en estàndard central, de manera que adoptar una variant diferent implicarà la producció d'eines adaptades a la situació comunicativa.

Inconvenients

- I. Com s'explica a l'apartat 3 del treball, les variants no-centrals es perceben com a errònies i, arran d'això, és possible que l'actitud dels alumnes envers l'aprenentatge de

una varietat diferent siga menys favorable. La tasca, per tant, no es limita a exposar una variant diferent sinó a reivindicar-la en tant que es tracta d'una tria conscient i justificable.

- II. El fet d'haver de produir eines des de zero o d'haver-ne de recopilar de diverses fonts implica una càrrega addicional per al docent i possibles situacions d'incoherència entre els materials que s'hauran d'esmenara l'aula.

4.1.2.- Visió dels professionals del català com a L2 arreu del món

En aquest enllaç es pot trobar l'enquesta a professionals del català com a L2 dissenyada per a aquest TFM:

<https://forms.gle/5PZPWofFSU4xZqTL7>

4.1.2.1.- Resultats de l'enquesta

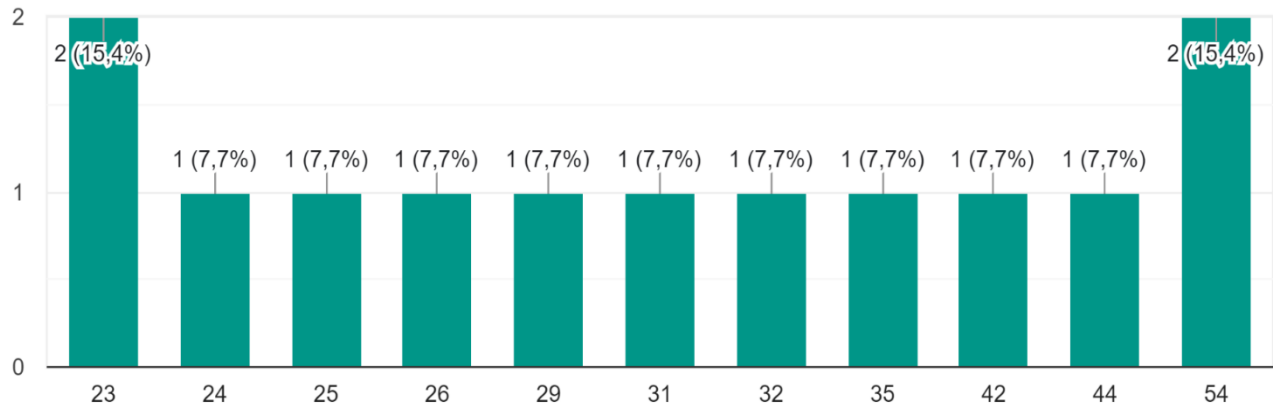
A continuació s'analitzen els resultats recollits en el formulari anterior. En total, hi han participat 13 professors de procedències i edats diferents.

PRIMERA PART

Pregunta 1

Quina edat tens?

13 respostes

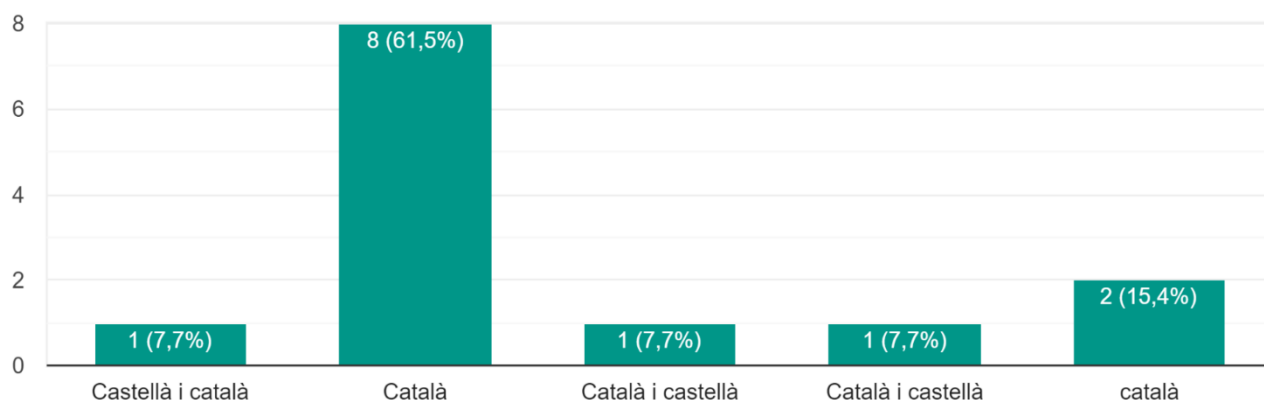

Els professionals que han participat en aquesta enquesta tenen entre 23 i 54 anys. La majoria dels enquestats (84,7%) no superen els 40 anys (només el 15,3% passen aquesta franja d'edat).

Pregunta 2

Quina és la teua primera llengua?

13 respostes

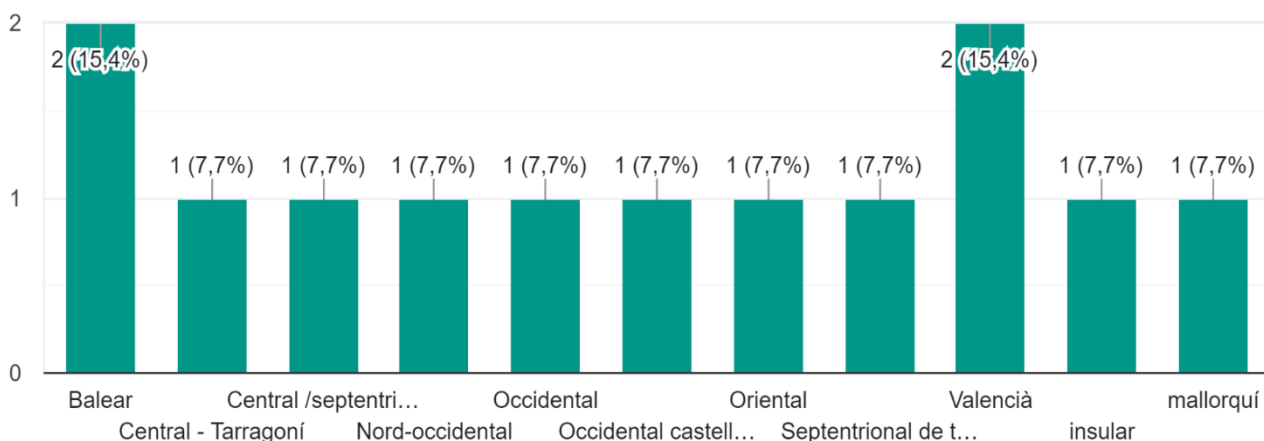

En aquesta pregunta només hi ha hagut dues respostes. El 23,1% dels professors ha indicat que les seues dues primeres llengües son el català i el castellà mentre que per a la majoria, amb el 76,9% la seua L1 era el català. Cap persona ha respost que té únicament el castellà com a L1.

Pregunta 3

Si us plau, especifica'n la variant dialectal:

13 respostes

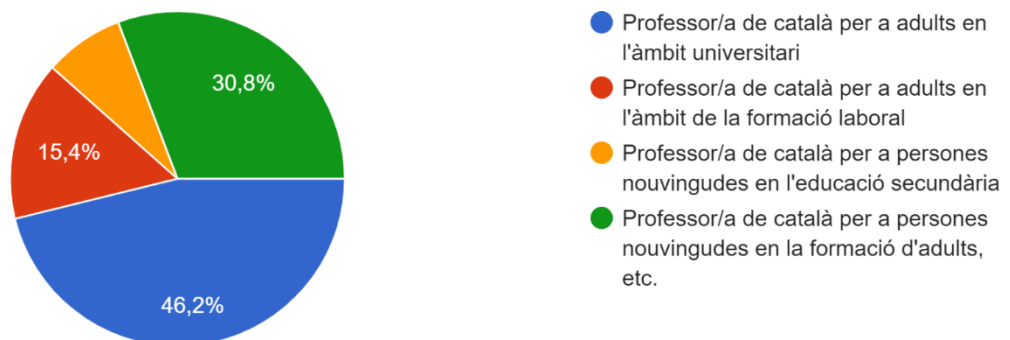

Aquesta pregunta pretenia delimitar una mica més la qüestió dialectal. Les dues variants més presents han estat el balear (alguns no n'especifiquen el dialecte mentre que una persona va assenyalar que parlava mallorquí) amb el 30,8% dels resultats i el valencià amb el 23,1% (alguns no n'especifiquen el dialecte mentre que algun professor va ser una mica més concret i va indicar que parlava occidental castellonenc). La resta de respostes (46,1% dels enquestats) es poden agrupar en dos blocs més generals: l'occidental (nord-occidental, etc.) i l'oriental (central, tarragoní, etc.).

Pregunta 4

Quin és el teu paper en l'àmbit de l'ensenyament de la llengua catalana com a L2?

13 respostes

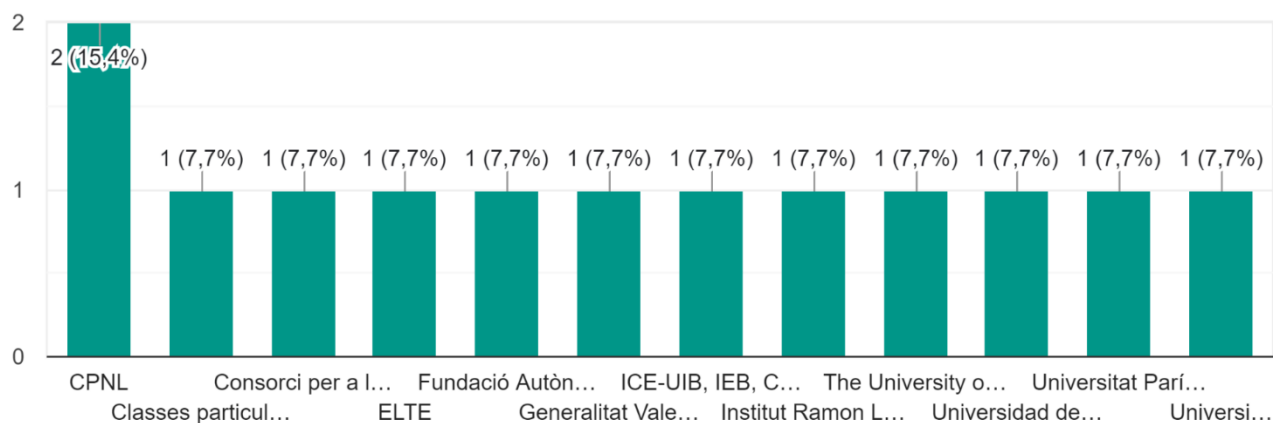

Com es pot veure a la imatge, el 7,7% dels enquestats són professors/es de català per a persones nouvingudes en l'educació secundària, el 15,4% són professors/es de català per a adults en l'àmbit de la formació laboral, el 30,8% es dediquen a la formació d'adults nouvinguts i, la majoria, el 46,2% treballen en l'àmbit universitari.

Pregunta 5

Per a quina institució treballes?

13 respostes

Aquesta pregunta era opcional però la van contestar 12 persones de les 13 enquestades. Les institucions on treballen els professors que hi han participat són les següents:

- Consorci per la Normalització Lingüística (2 persones)
- ELTE (Eötvös Loránd University) (1 persona)
- Fundació Autònoma Solidària (1 persona)
- Generalitat Valenciana (1 persona)
- UIB (Universitat de les Illes Balears) (1 persona)
- Consell de Formentera (1 persona)
- Institut Ramon Llull (1 persona)
- The University of Sheffield (1 persona)
- Universidad de Chile (1 persona)
- Pontificia Universidad Católica de Chile (1 persona)
- Université Paris 8, Vincennes - St-Denis (1 persona)
- Università di Roma - La Sapienza (1 persona)

Pregunta 6:

Quants anys fa que et dediques a l'ensenyament de la llengua catalana com a L2?

El 30'8% va respondre que feia 1 any que es dedicaven a l'ensenyament de llengua catalana com a L2, el 38,8% dels enquestats tenien entre 3 i 7 anys d'experiència, el 15'4% va assenyalar que va començar la docència de català com a L2 fa uns 13-16 anys i, finalment, el 15,4% restant tenia entre 30 i 32 anys d'experiència en aquest àmbit.

Pregunta 7

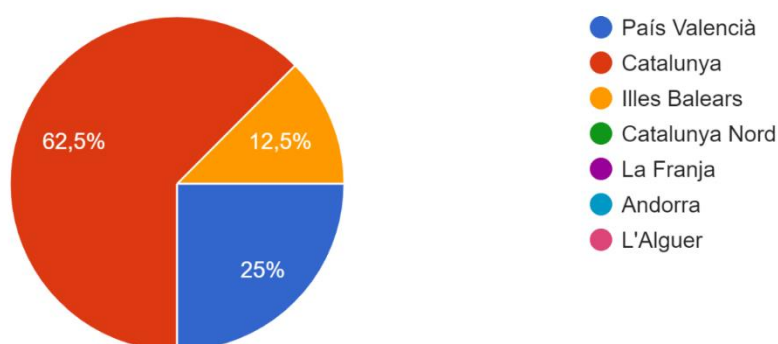
Treballes als Països Catalans?

El 38,5% dels enquestats no treballen als Països Catalans mentre que el 61,5% sí.

Pregunta 8

Si has respost que sí a la pregunta anterior, on treballes?

8 respostes

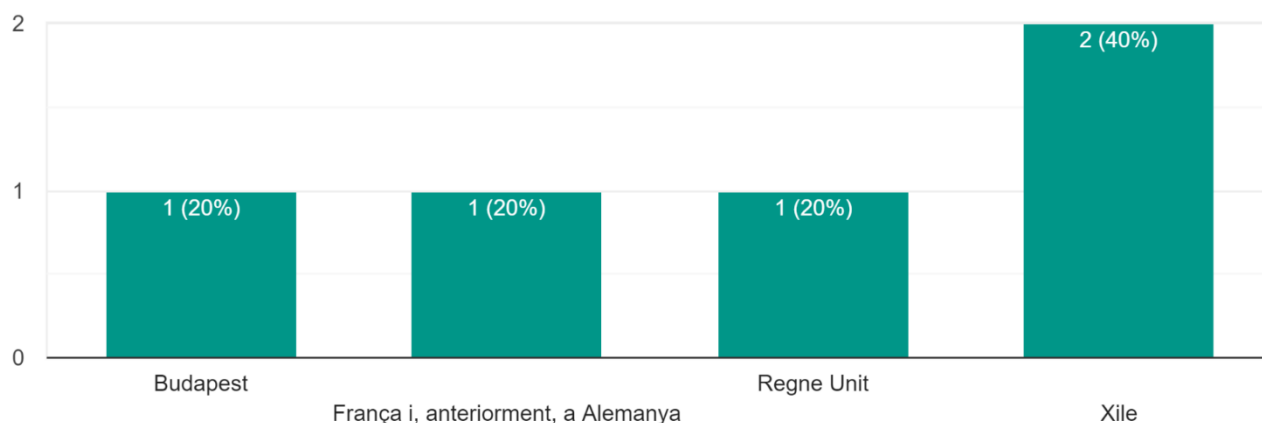

Aquestes respostes només contenen la informació d'aquells professors que treballen als Països Catalans (el 61,5% del total d'enquestats). La majoria, el 62,5%, treballen a Catalunya. La resta ho fan al País Valencià (25%) o a les Illes Balears (12,5%).

Pregunta 9

En cas que hages respost que no a la pregunta anterior, a quin país treballes?

5 respostes

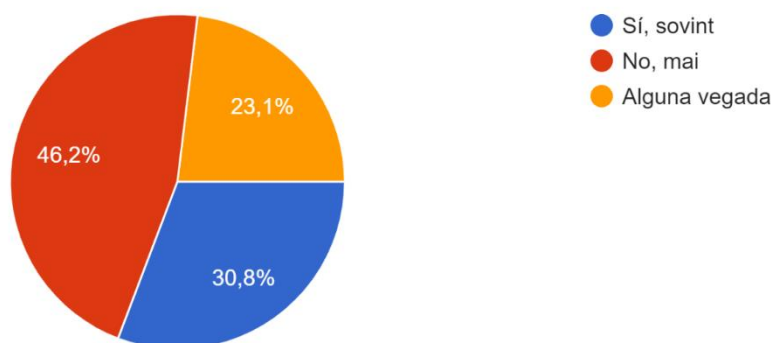

Aquestes respostes només contenen la informació d'aquells professors que treballen fora dels Països Catalans (el 38,5% del total d'enquestats). El 40% exerceix la docència a Xile, el 20% al Regne Unit, un altre 20% a França (aquest/a professor/a també va indicar que havia ensenyat català prèviament a Alemanya) i el 20% restant ho fa a Hongria.

Pregunta 10

En alguna ocasió has sentit que la teua varietat dialectal condicionava la teua vida personal?

13 respostes

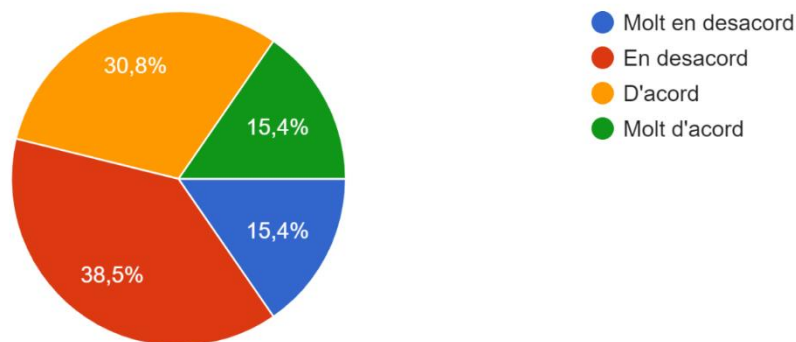

La majoria dels professors enquestats (46,2%) han assenyalat que la seua varietat dialectal no els ha condicionat de manera personal mentre que el 30,8% han indicat que la seua variant els condiciona sovint. El 23,1% pensa que la seua varietat dialectal els condiciona, però no sempre.

Pregunta 11

Valora aquesta afirmació: "M'han fet sentir inferior per parlar la meua variant".

13 respostes

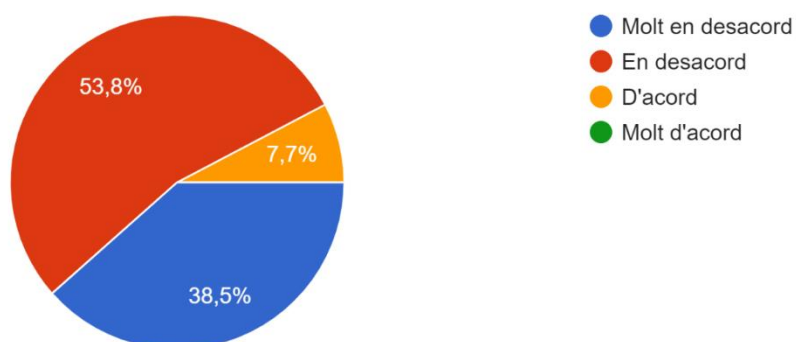

Amb aquesta pregunta es pretenia que els professors valoraren aquesta afirmació i indicaren si hi estaven d'acord o no. La major part, el 38,5 i el 15,4%, mai o quasi mai no s'havia sentir inferior per parlar en la seua varietat dialectal o mentre que el 30,8% i el 15,4% restant sí que havien viscut aquesta situació alguna vegada o molt sovint.

Pregunta 12

Valora aquesta afirmació: "A vegades m'he sentit superior per parlar la meua variant".

13 respostes

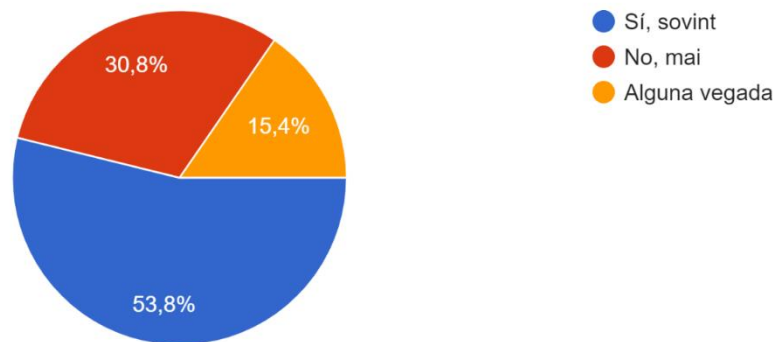

Aquesta pregunta segueix la dinàmica de l'anterior. Només una persona (7,7%) va estar-hi d'acord mentre que la resta va contestar el contrari.

Pregunta 13

T'has plantejat canviar la teua varietat dialectal quan fas classe?

13 respostes

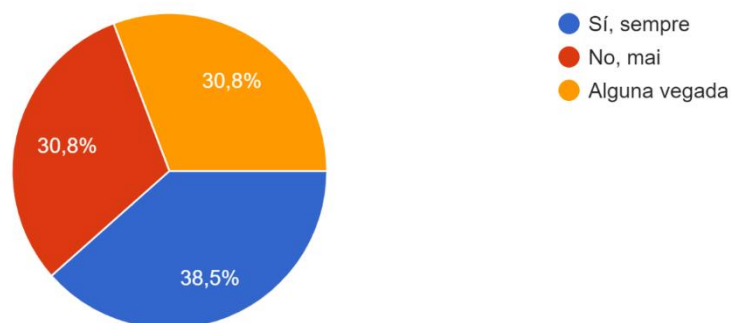

La major part dels professors participants van contestar que sovint (53,8%) o alguna vegada (30,8%) s'havien plantejat canviar de variant quan feien classe. El percentatge de persones que no s'ho havien plantejat mai va ser molt menor (15,4%).

Pregunta 14

Utilitzes una varietat dialectal diferent de la teua quan fas classe?

13 respostes

Finalment, amb l'última pregunta de la primera part es volien obtenir resultats per saber quin percentatge dels enquestats canviava de dialecte quan feia classe. El 30,8% va respondre que no. Per contra, el 38,5% va indicar que sempre ho feia i el 30,8% que ho feia de tant en tant.

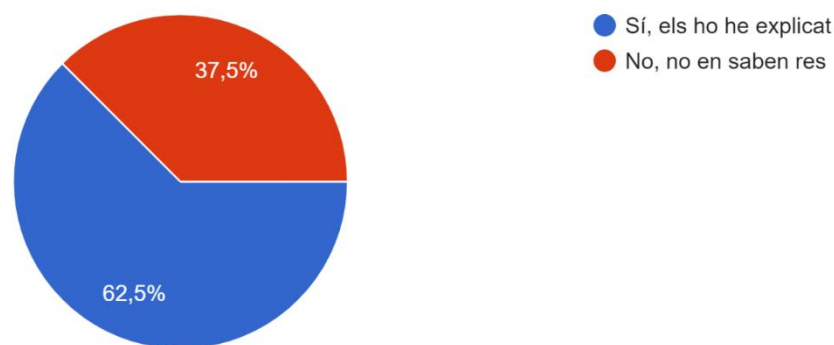
SEGONA PART

Només els professors que canviaven de varietat dialectal quan feien classe havien de contestar aquesta segona part del formulari. En concret, la van emplenar 8 dels 13 professors enquestats.

Pregunta 15

Els teus estudiants saben que la varietat que utilitzes a classe no és la teua varietat genuïna?

8 respostes

La majoria de professors (62,5%) explica als seus alumnes que la varietat que utilitza per a fer classe no és el seu parlar genuí. La resta (37,5%) va assenyalar que els seus alumnes no en sabien res.

Pregunta 16: Quina creus que seria l'actitud dels teus alumnes davant la possibilitat

d'aprendre una varietat no-central?

Aquesta pregunta pretenia que els professors enquestats participaren d'una manera més activa en l'enquesta. Les seues respostes van ser les següents:

- «Penso que alguns podrien rebutjar la idea d'aprendre una varietat que no és el català central.»
- «Preocupació per no ser compresos en un futur.»
- «Probablement no voldrien, preferirien aprendre la varietat central.»
- «Depèn del nivell de l'alumnat, a un alumna de nivell A1 que viu a Catalunya no crec que se li hagi d'ensenyar una altra varietat.»
- «En general els agrada sentir-me parlar en mallorquí, però no m'entenen.»
- «Molt probablement pensarien que no tinc les competències necessàries per poder ensenyar la varietat "correcta", que seria la central, d'acord amb el que ja m'han expressat en ocasions anteriors.»
- «Positiva.»

Pregunta 17: Indica el nivell de les classes on canvis de varietat segons el Marc Europeu Comú de Referència (d'A1 fins a C2).

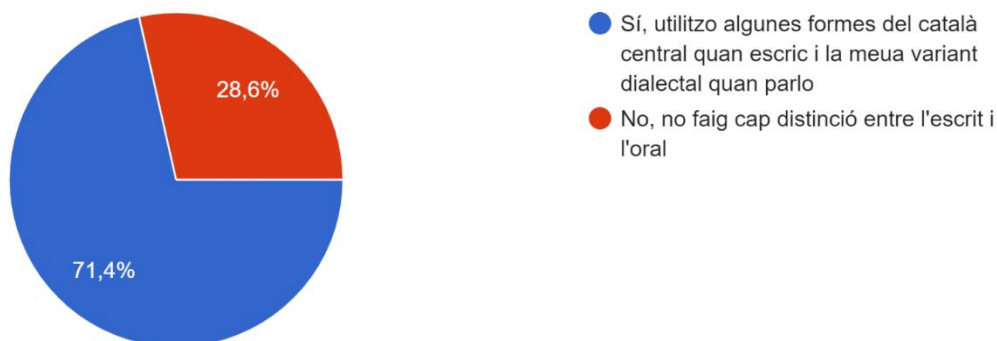
El nivells impartits pels professors són els següents:

- A1-A2 (6 persones)
- B1-B2 (3 persones)
- C1-C2 (1 persona)

Pregunta 18:

Utilitzes trets d'una variant quan escrius i trets d'una altra quan parles?

7 respostes

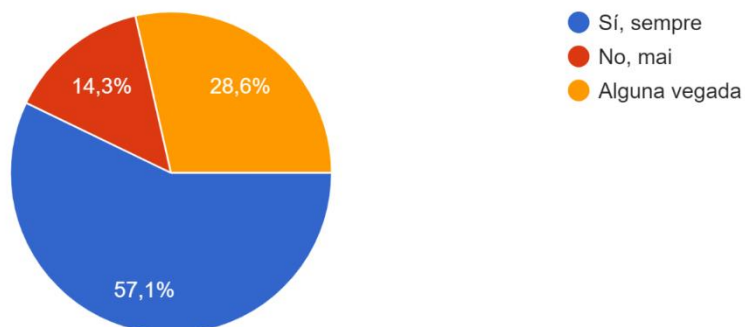

Amb aquesta pregunta es volia saber quants professors utilitzaven una variant per a escriure i una altra diferent a l'hora de parlar. El 71,4% va respondre que utilitzava dues variants: el català central per a escriure i la seua variant genuïna per a parlar. El 28,6% restant va assenyalar que no feia cap distinció entre l'escrit i l'oral.

Pregunta 19:

Sols utilitzar mots que pertanyen al lèxic del català central (paraules d'ús quotidià) que tenen una altra forma en la teua varietat dialectal? Per exemple: «escombra» en lloc de «granera»

7 respostes

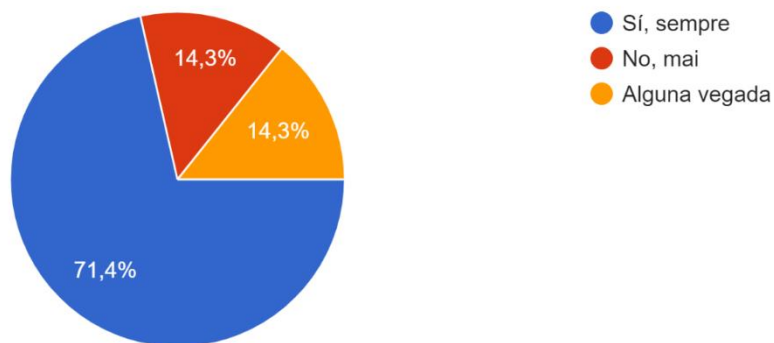

Els enquestats van haver de contestar una sèrie de qüestions una mica més concretes. En aquest cas, es volia saber si el lèxic era un dels trets que canviaven a l'hora de fer classe. El 14,3% va dir que no utilitzava el lèxic del català central quan feia classe mentre que el 57,1% ho feia sempre i el 28,6% de tant en tant.

Pregunta 20:

Sols utilitzar formes de la morfologia verbal del català central que tenen una altra variant en la teua varietat dialectal? Per exemple: «vagi» en lloc de «vaja»

7 respostes

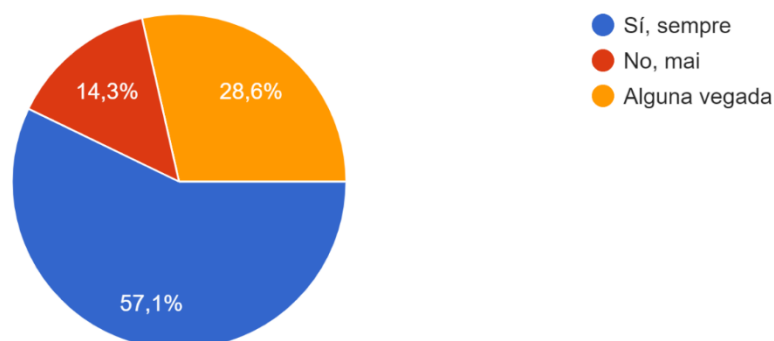

També es va preguntar per qüestions de morfologia verbal. La majoria dels enquestats (71,4%) van assenyalar que utilitzaven la flexió verbal del català central mentre que la resta ho feia alguna vegada (14,3%) o no la feia servir mai (14,3%).

Pregunta 21:

Sols utilitzar els possessius que pertanyen a les formes del català central que tenen una altra forma en la teua varietat dialectal? Per exemple: «la meva mare» en lloc de «la meua mare»

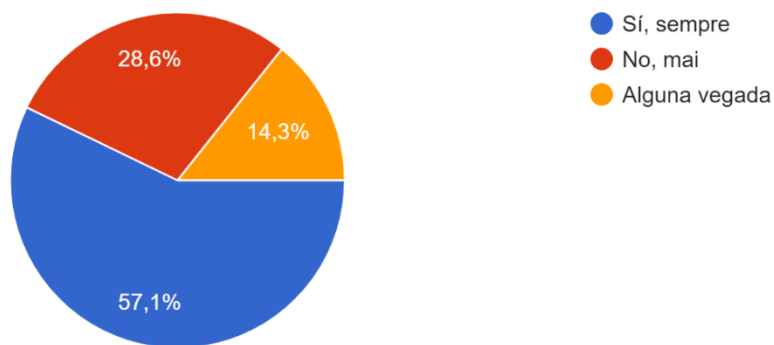
7 respostes

Els professors enquestats també van haver de contestar quins possessius feien servir a l'aula. El 57,1% sempre fa servir els possessius del català central i el 28,6% també ho fa sovint. En canvi, el 14,3% va respondre que utilitzava les formes corresponents a la seua variant dialectal.

Pregunta 22:

Sols pronunciar els sons vocàlics d'una manera diferent a com ho faries en la teua variant dialectal? Per exemple: utilitzes el so /ə/ en lloc del so /e/ en posició final (mots com «pare»)
7 respostes

Aquesta qüestió feia referència al possible canvi fonètic dels professors a l'aula. En concret, es va preguntar pels sons vocàlics. El 57,1% va contestar que canviava de pronúncia quan feia classe, el 14,3% que ho feia alguna vegada i el 28,6% que no ho feia mai.

Pregunta 23:

Com creus que s'hauria de tractar la qüestió dialectal a les aules de català com a L2?

Es va decidir que l'última pregunta fora oberta i que els professors enquestats pogueren expressar lliurement com creien que s'hauria de tractar la qüestió dialectal a les aules de català com a L2. Algunes de les respostes van ser les següents:

- «Penso que qualsevol varietat dialectal s'hauria d'ensenyar de la mateixa manera que s'ensenyà el català central i que un professor no hauria de canviar el seu dialecte. D'altra manera s'alimenta la idea que hi ha un dialecte més prestigiós i amb més valor dins d'una comunitat lingüística. Invisibilitzar una variant de cara a les persones que aprenen català és contraproductiu per a la protecció de la llengua, principalment perquè es deixi de reflectir la realitat i es perpetuen els prejudicis.»
- «Penso que s'hauria de tractar amb naturalitat amb la incorporació d'inputs orals de diferents dialectes, gradualment, a mesura que es puja de nivell.»
- «Ensenyar la varietat dialectal pròpia a un curs A1 i a partir d'un A2 començar a veure característiques de les diverses varietats dialectals.»
- «Com un tret cultural associat al coneixement del territori, complementari a una aproximació superficial a la geografia dels Països Catalans.»
- «És clau formar en la riquesa dialectal, tant en L1 com en la resta de llengües adquirides posteriorment, i sobretot conscienciar de que "la varietat estàndard" d'una llengua no existeix com a tal, sinó que és artificialment construïda.»
- «Crec que a les classes de català s'hauria de fer servir l'estàndard. Això no obstant, totes les variants en formen part. Per tant, considero que els professors haurien d'usar la seva variant a les classes, però sense incloure els aspectes més col·loquials o que no formen part de l'estàndard.»
- «No ho tinc clar, però a mesura que s'avança el nivell i el coneixement de la llengua el professor hauria de poder fer servir la seva varietat amb naturalitat. En nivells baixos, no sé si pot ser contraproductiu.»
- «Cada professor ha d'ensenyar el seu dialecte. Sovint els escric els paradigmes amb altres dialectes (el/lo/es), per exemple. Així, quan ho senten, com a mínim saben d'on baixa).»

- «Sí, amb molta més profunditat. Crec que els alumnes que tenen el català com a L2 als altres territoris dels Països Catalans tenen molt més interioritzada i acceptada la riquesa dialectal que no els alumnes del Principat, que sovint no senten cap altre dialecte fins al C1.»
- «Crec que hauria d'haver un major coneixement d'altres varietats com a "vàlides" per poder fer classe, per evitar prejudicis i malentesos relacionats amb la varietat de prestigi (la central).»
- «Amb naturalitat: totes les llengües tenen varietats diatòpiques i això les enriqueix.»

4.2.1.2.- Lectura dels resultats

Després d'haver analitzat els resultats de l'enquesta, es pot afirmar que tots els docents enquestats, excepte dos dels professors/es participants, que parlen una varietat occidental s'han plantejat canviar de varietat dialectal quan fan classe. A més, tots els que s'ho han plantejat ho posen en pràctica a l'aula. El mateix passa amb els parlants balears que han participat en l'enquesta: tots s'ho han plantejat alguna vegada i tots canvien de varietat quan són a l'aula. Amb els parlants orientals que hi han participat passa el contrari, la majoria no s'ho ha plantejat i mai i quasi mai canvien de varietat dialectal dins de l'aula (excepte una persona enquestada que parla septentrional, que ho fa alguna vegada).

Tot i que cap dels docents que ha participat en el formulari ha assenyalat que se sent superior quan parla la seua varietat, molts dels parlants no-centrals han fet veure que s'han sentit inferiors en certes ocasions, tant de la vida personal com de la vida professional, a causa del seu parlar.

Aquests resultats ens indiquen que existeix un problema d'inseguretat lingüística en tots aquells parlants no-centrals atès que, la majoria, no fan servir la seua varietat genuïna a les classes.

Tant és així, que molts dels enquestats no expliquen els seus alumnes quina varietat parlen fora de l'aula i han expressat la possible negativa o rebuig dels mateixos a rebre classes en una variant diferent a l'estàndard central. Molts dels professionals participants han explicat amb detall que els seus alumnes preferirien estudiar la varietat central perquè tindrien por a no ser compresos en un futur o que la resta de varietats no són les «correctes».

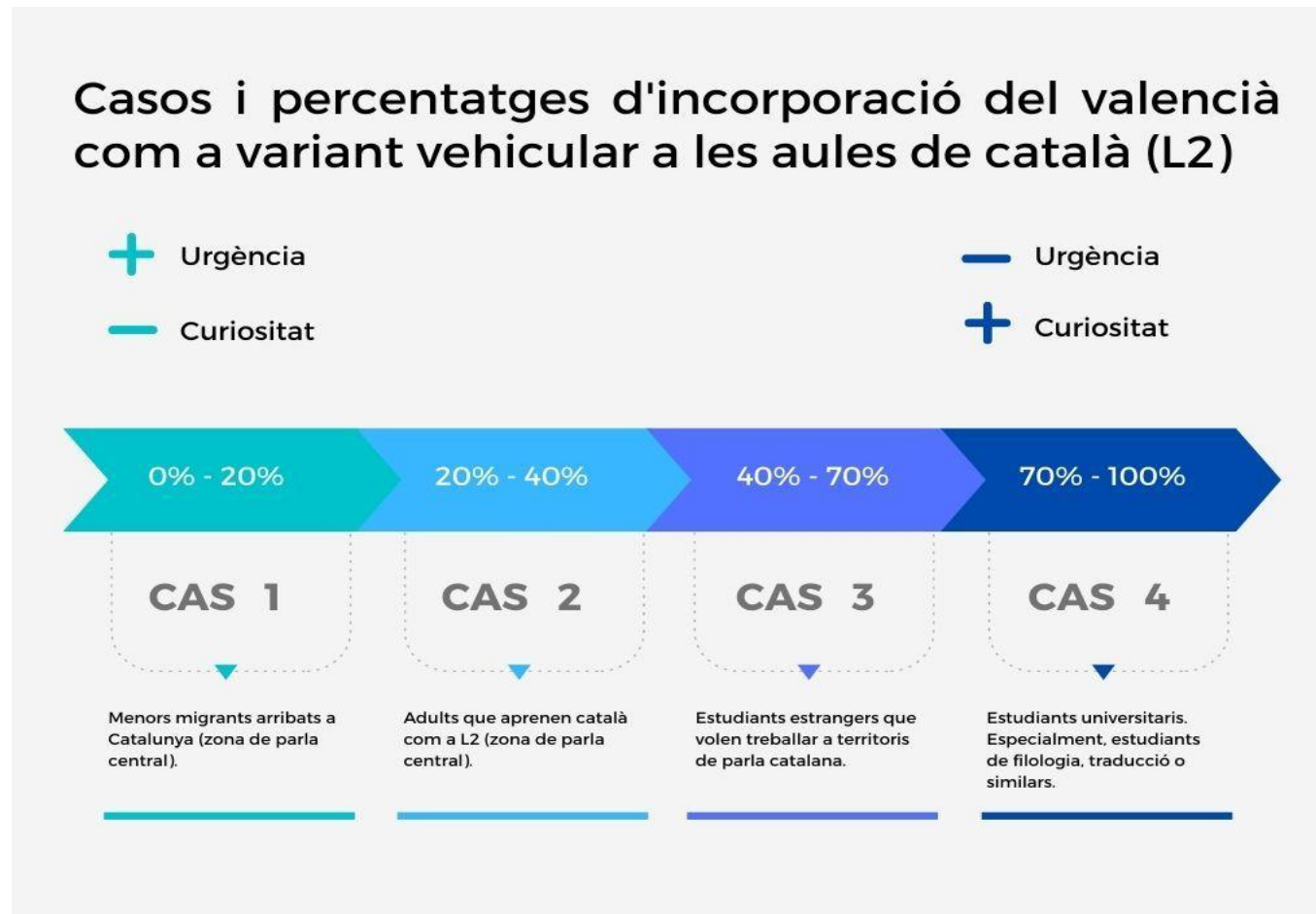
Molts, de fet, fan servir mots i formes gramaticals diferents a les pròpies. Per exemple, la majoria han contestat que utilitzen el lèxic del català central quan es tracta de mots d'ús quotidià o fan servir una morfologia verbal diferent a la pròpia del seu dialecte. Amb els possessius els resultats han estat molt similars però amb la part fonètica molts dels enquestats han indicat que pronunciaven els sons vocàlics de la mateixa manera que ho farien en el seu dialecte.

Tots els participants, però, han estat d'acord en certs aspectes. Tots els professionals enquestats pensen que les varietats dialectals del català s'haurien d'ensenyar amb total naturalitat a les aules de L2 i, així, evitar els prejudicis envers tots aquells dialectes menys «prestigiosos» o coneguts.

En general, i atesa la formació lingüística dels enquestats, no és d'estranyar que el global de les respostes denote una evident consciència lingüística, que sí bé la mostra no és prou àmplia com a permetre'ns de fer generalitzacions, podem inferir que en casos i situacions semblants als dels enquestats, o en un hipotètic perfil prototípic de docent de català com a L2, les actituds envers la diversitat dialectal i la seua importància en una metodologia d'ensenyament serient previsiblement positives.

4.2.- Proposta d'aplicació

4.2.1.- Casos i percentatges d'incorporació del valencià a les aules de català (L2)

Aquest gràfic pretén proposar un model d'incorporació dels dialectes valencians a les aules de català com a L2 basat en les necessitats dels alumnes i el context en què es troben. Els casos que es troben més a l'esquerra del gràfic contenen els alumnes que necessiten aprendre la llengua amb més urgència mentre que aquells que es troben més a la dreta inclouen els estudiants que no es troben en una situació de necessitat sinó que aprenen la llengua per motius diferents. Tots els casos representen grups d'alumnes segons un prototip creat per a aquest treball i és per això que en molts casos la línia entre un grup i un altre pot ser molt fina i molt casos poden barrejar característiques o compartir possibles alumnes.

Cal aclarir que els casos 1 i 2 no tenen compte a les persones migrants arribades al País Valencià perquè només s'hi contemplen les aules dirigides per valencianoparlants fora del seu territori de parla (en aquestos dos casos: la zona de parla oriental-central). El casos 3 i 4 inclouen tots els territoris de parla catalana a més de qualsevol altre país estranger on no es parla català.

A continuació es descriuen amb més detall tots els casos proposats anteriorment:

Cas 1

Aquest primer cas inclou les persones menors d'edat acabades d'arribar a tots aquells territoris on el català central és la varietat dialectal que hi predomina, concretament, tota la província de Barcelona i part de les províncies de Tarragona i Girona.

La majoria d'estudiants d'aquest cas seran menors nouvinguts en edat d'escolarització obligatòria i, per tant, necessitaran aprendre català de manera urgent per tal de poder seguir les classes i comunicar-se amb els seus companys i professors. El programa d'immersió lingüística vigent a Catalunya afavorirà i accelerarà el procés d'incorporació d'aquests alumnes a la nostra

escola. És per això que, ateses les dificultats que comporta l'aprenentatge d'una nova llengua, aquesta proposta d'aplicació planteja la possibilitat que els professors valencianoparlants que treballen en aquests territoris utilitzen la variant pròpia del territori el màxim possible. L'incorporació dels trets dialectals en aquest context podria dificultar l'aprenentatge de la nova llengua i, com a conseqüència, ralentitzar encara més el procés d'adaptació d'aquests estudiants. És inevitable, però, la presència d'alguns trets dialectals i per això es proposa un percentatge d'incorporació del valencià d'entre un 0% i un 20%.

Cas 2

El segon cas comprén les persones nouvingudes majors de edat arribades als territoris de parla central esmentats en el cas anterior. Els motius pels quals aquests estudiants volen aprendre català poden ser molt diversos:

- conèixer la llengua els pot ajudar a trobar feina més ràpidament, sobretot en el sector serveis on el contacte amb el client és més directe,
- si aquests estudiants tenen fills, parlar català els facilitarà la comunicació amb els docents del centre i la labor integradora serà molt més eficaç,
- és possible que necessiten fer tràmits i gestions relatius a l'Administració pública la atesa la seua condició de persona nouvinguda, és per això que les tasques burocràtiques els resultaran molt més senzilles si saben parlar català.

S'ha cregut convenient no proposar una incorporació superior al 40% dels trets dialectals valencians en aquests casos.

Cal tenir en compte que potser molts dels alumnes d'aquest grup poder no estar alfabetitzats, és per això que no s'incorporen en el grup següent i s'hi fa una distinció.

Cas 3

En aquest tercer cas s'inclouran joves estrangers d'entre 18 i 30 anys que poden ser estudiants universitaris o estudiants ja graduats en la seua especialitat. L'objectiu d'aquests alumnes és trobar feina als Països Catalans però no concretament als territoris de parla central. Per això, la llibertat del professional de la llengua a l'hora d'impartir les seues classes augmenta i podria incorporar-hi fins a un 70% de valencià.

Com que tots els grups són prototípics, val a dir que en aquest grup podrien incorporar-se també adults estrangers, no només estudiants. En aquest cas, a diferència de l'anterior, els alumnes que formarien part d'aquest grup sí que estarien alfabetitzats.

Cas 4

Aquest cas agrupa aquelles persones amb menys necessitat i urgència d'aprendre la llengua. El perfil d'aquests estudiants és molt concret: universitaris que volen aprendre una llengua estrangera complementària als seus estudis, en aquest cas, el català. Tot i que aquest cas contempla estudiants de qualsevol branca del coneixement, el percentatge més alt d'incorporació dels dialectes valencians aniria dirigit als universitaris especialitzats en filologies, traducció o graus similars. És probable que aquests alumnes ja coneguen i dominen altres llengües estrangeres, per tant, la facilitat i velocitat d'aprenentatge respecte als primers casos del gràfic augmentarà considerablement. És per això que s'ha considerat que es poden incorporar els trets dialectals a l'aula des d'un 70% a un 100% (depenent sempre de les necessitats dels alumnes i del ritme de la classe). Els alumnes no haurien de tindre cap problema si la classe es fa completament en valencià i, per descomptat, també aprendrien les característiques més rellevants de la resta de dialectes del català per tal que puguin triar i

decidir quina variant volen fer servir. Cal recordar que aquestes classes podrien tindre lloc tant als Països Catalans com a qualsevol universitat estrangera (l'Institut Ramon Llull facilita aquesta tasca divulgadora arreu de tot el món).

5.- Conclusions

Com ja s'ha desenvolupat en l'apartat 3 del treball, actualment, les varietats dialectals del català van lligades a certes relacions de prestigi que condicionen els seus parlants i, sobretot, els seus professors a l'hora d'impartir classes de català com a segona llengua. Des de les institucions, els mitjans de comunicació i, inclús, els llibres de text de català com a L2, es promociona l'estàndard oriental-central mentre que la resta de dialectes ocupen un paper secundari, en alguns casos, fins i tot, residual. Això suposa un problema greu per a tots aquells docents de parlars diferents perquè es troben sense materials ni cap suport escrit de referència aplicable a les seues classes.

És per aquest motiu que aquest TFM ha volgut oferir una proposta d'aplicació dels parlars valencians com a llengua vehicular a les aules de català com a L2. Els docents, tant valencians com de qualsevol altra procedència, poden trobar en aquesta iniciativa una alternativa al plantejament actual de l'ensenyament del català com a llengua estrangera. En aquest cas, el treball s'ha centrat en els dialectes del País Valencià però molts dels suggeriments que s'ofereixen en aquesta proposta es podrien traslladar a qualsevol altre dialecte no-central.

Cal aclarir, però, que aquesta proposta didàctica no s'ha posat en pràctica i caldria provar-la en situacions i contextos reals d'aprenentatge per tal de saber si es podria dur a terme amb èxit o no.

L'apartat 4.1.1. desenvolupa els avantatges i inconvenients que podria tenir l'ensenyament del català com a L2 mitjançant els dialectes valencians. En aquest punt, entren en joc molts factors diferents: de tipus sociolingüístic, purament lingüístics, etc. Tots, però, s'han de tenir en compte i s'han de valorar a l'hora d'analitzar quins beneficis tindria aquesta proposta o quins podrien ser-ne els punts més febles.

Finalment, gràcies a la participació d'alguns professionals d'aquesta branca, s'ha pogut analitzar quina és la situació actual de les varietats dialectals dins de les aules de català com a L2 i, a més, s'ha pogut comprovar allò desenvolupat al marc general del treball. Les relacions de prestigi esmentades anteriorment continuen vigents en la nostra llengua i afecten de manera directa al desenvolupament i la gestió de les aules de català com a segona llengua.

6.- Bibliografia

6.1.- Fonts consultades

Acadèmia Valenciana de la Llengua. (2022). *Gramàtiques Normatives Valencianes*.

<http://www.avl.gva.es/gnv/>

Badia i Cardús, M. (2002). *Introducció a la fonètica i a la fonologia catalanes*. Curial; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Carrera, J. (2001). *Fonètica pràctica del català oriental central i nord-occidental* (2a ed. rev. i ampl.). Salvatella.

Fuster, J. (2022). *Nosaltres, els valencians*. Edicions 62.

Generalitat de Catalunya. (2022). *Optimot. Consultes lingüístiques - Llengua catalana*.

<https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>

Gramàtica essencial de la llengua catalana. (2018). Institut d'Estudis Catalans.

<https://geiec.iec.cat/>

Institut d'Estudis Catalans. (2021). *Diec2*. <https://dlc.iec.cat/>

Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica. (1999). *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*.

Jané, A. (2015). *Diccionari de sinònims*, 3a edició. Institut d'Estudis Catalans.
<https://sinonims.iec.cat/>

Recasens, D. (1991). *Fonètica descriptiva del català (Assaig de caracterització de la pronúncia del vocalisme i consonantisme del català del segle XX)*. Institut d'Estudis Catalans.

Veny, J., Pons I Grieria, L. (2022). *Atles Lingüístic del Domini Català*. Institut d'Estudis Catalans. <https://aldc.espais.iec.cat/>

6.2.- Fonts citades

Acadèmia Valenciana de la Llengua. (2022). *Gramàtiques Normatives Valencianes*.
<http://www.avl.gva.es/gnv/>

Bibiloni, G. (1997). *Llengua estàndard i variació lingüística*. Eliseu Climent.

Rull i Muruzábal, X. (2006). *Què podem salvar dels dialectes? Sis vies d'actuació respectadores, autorespectadores, autoestimadores, aportadores i integradores*. Llengua nacional: publicació de l'Associació Llengua Nacional.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3382035>